

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sžo/70/2014
Identifikačné číslo spisu:	2013200295
Dátum vydania rozhodnutia:	05.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2013200295.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej PhD., v právnej veci žalobcu: H. J. S., R., nar.: XX.XX.XXXX, občan Slovenskej republiky, bytom F. č. XXX, XXX XX R., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 27. mája 2014 č. k. 20S/18/2013-39, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 27. mája 2014 č. k. 20S/18/2013-39 p o t v r d z u j e .

Žalobcovi právo na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. 14630-2/2013-BA z 21.02.2013 (ďalej na účely rozsudku len „napadnuté rozhodnutie“ - č. 1. 21) žalovaná ako odvolací správny orgán príslušný podľa ustanovenia § 179 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej v rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z. z.“) postupom v zmysle § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. zmenila odvolaním napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č.: 200-023917-CA02/2012 z 03.12.2012 (ďalej na účely rozsudku len „prvostupňové rozhodnutie“, resp. „prvostupňový orgán“) vo veci určenia nemocenského tak, že „priznala nemocenské za obdobie od 01. júna 2012 do zániku nároku na nemocenské vo výške 2,66073500 EUR.“

Podľa § 179 ods. 1 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení relevantnom pre prejednávanú vec do pôsobnosti ústredia patrí rozhodovať v druhom stupni vo veciach, o ktorých rozhodovať v prvom stupni patrí do pôsobnosti pobočky.

Podľa § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. v citovanom znení platí, že ak sú na to dôvody, odvolací orgán rozhodnutie zmení alebo zruší, inak odvolanie zamietne a rozhodnutie potvrdí.

2. V prvostupňovom rozhodnutí bolo žalobcovi ako zamestnancovi podľa § 34 ods. 1, § 37 ods. 1 a § 55 zák. č. 461/2003 Z. z. priznané pri jeho dočasnej pracovnej neschopnosti (vznik 22.05.2012, t. j. od 01.04.2012 je to menej ako 90 dní) nemocenské za obdobie od 01. júna 2012 do zániku nároku na nemocenské vo výške 2,66079000 € za deň.

V administratívnom odvolaní žalobca namietal protiústavnosť § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z., ktorého aplikáciou nastalo porušenie zásady rovnosti zaobchádzania vo forme nepriamej diskriminácie tým, že v dôsledku vyššieho funkčného miesta od dňa 01. apríla 2012 mu vzniklo nové nemocenské poistenie na základe uzatvoreného pracovného pomeru s tým istým zamestnávateľom. Toto pri aplikácii dotknutého ustanovenia § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. následne spôsobilo výrazne nižšiu kvalifikáciu denného vymeriavacieho základu na určenie sumy nemocenského (ďalej na účely rozsudku len „DVZ“). Okrem protiústavnosti žalobca namietal aj porušenie čl. 21 Charty základných práv Európskej únie v nadväznosti na čl. 66 Dohovoru Medzinárodnej organizácie č. 102 z roku 1952, čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950) v spojitosti s čl. 1 Protokolu č. 1 k tomuto dohovoru.

3. Pri svojom potvrdzujúcom rozhodnutí žalovaná s citáciou § 293cp, § 34 ods. 1, § 37 ods. 1, § 55 ods. 1, § 54 ods. 3, § 138 ods. 1 a odsek 6 písm. a), § 11 ods. 1 a § 139 ods. 12 zák. č. 461/2003 Z. z. vychádzala zo skutočnosti, že žalobca prostredníctvom Potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti č. L 915918 (formulár „Žiadosť o nemocenské“ doručený prvostupňovému orgánu dňa 15. júna 2012) oznámil, si uplatnil z poistného vzťahu pri dočasnej pracovnej neschopnosti vzniknutej dňa 22. mája 2012 nárok na nemocenské.

Ďalej z informačného systému žalovaná zistila, žalobca je evidovaný na nemocenské poistenie u zamestnávateľa Trnavská univerzita v Trnave (ďalej na účely rozsudku len „zamestnávateľ I.“) od 01. apríla 2012. Vzhľadom na uvedené žalovaná dospela k záveru, že aktuálne nemocenské poistenie pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky navrhovateľovi trvalo menej ako 90 dní (t. j. od 01. apríla 2012 do 21. mája 2012, t. j. 51 dní), tak potom rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu je rok 2011.

4. V roku 2011 bol žalobca súčasne povinne nemocensky poistený ako zamestnanec zamestnávateľa I. (pracovný pomer trval od 01. septembra 2008 do 31. marca 2012, kedy bol odhlásený a následne týmto istým zamestnávateľom registračným listom fyzickej osoby - prihláškou znovu od 01.04.2012 prihlásený do systému poistenia ako zamestnanec) a zároveň bol povinne nemocensky poistený ako zamestnanec zamestnávateľa H. H.P. - advokát so sídlom v Trnave (ďalej na účely rozsudku len „zamestnávateľ II.“), pričom tu žalobcov pracovný pomer trval od 03. augusta 2010 do 31. mája 2011.

5. S prihladením na § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. žalovaná vyslovila názor, že v prípade žalobcu sa rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ určuje ako obdobie nemocenského poistenia dosiahnutého v roku 2011 u zamestnávateľa II. (kde vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky). Preto nie je možné zohľadniť vymeriavacie základy žalobcu, ktoré dosiahol u zamestnávateľa I. v roku 2011.

Maximálny vymeriavací základ následne žalovaná v súlade s § 138 ods. 6 písm. a) zák. č. 461/2003 Z. z. určila tak, že úhrne bol mesačne najviac v období od 01. januára 2011 do 31. decembra 2011 v sume 1.116,75 €.

6. Ďalej s prihladením na ustanovenie § 138 ods. 12 zák. č. 461/2003 Z. z. (vzhľadom na hore uvedený súbežný výkon viacerých činností zamestnanca žalobcom) žalovaná uviedla, že vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie žalobcu (ako zamestnanca zamestnávateľa II.) bol za každý kalendárny mesiac v období súbehu poistení znížený tak, aby úhrn vymeriavacích základov, z ktorých žalobca platil poistné v kalendárnom mesiaci, nepresiahol hore uvedený maximálny vymeriavací základ

(1.116,75 €).

Uvedené má potom podľa žalovanej vplyv aj na výšku denného vymeriavacieho základu pre výpočet nemocenského, ktorého jednotlivé údaje uviedla žalovaná v tabuľke (str. 5 napadnutého rozhodnutia).

7. Dôvod na zmenu prvostupňového rozhodnutia žalovaná vidí v tom, že prvostupňový orgán pri vydaní rozhodnutia pochybil v tom, že v odôvodnení rozhodnutia nesprávne uviedol vymeriavací základ žalobcu za mesiac január 2011 u zamestnávateľa II.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

A)

8. Proti tomuto rozhodnutiu žalobca podal na Krajský súd v Trnave žalobu zo dňa 29.04.2013.

9. V žalobe namietal, že žalovaná formalistickým prístupom k aplikácii ustanovenia § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2012 vylúčila z určenia DVZ vymeriavacie základy na platenie poistného na nemocenské poistenie ním dosahované v pracovnom pomere uzatvorenom s Trnavskou univerzitou v roku 2011.

Dôsledkom toho mu bola určená nižšia suma nemocenského, ako mu patrí pri plnení odvodovej povinnosti z maximálneho vymeriavacieho základu, resp. pri plnení odvodovej povinnosti zo súm vymeriavacích základov na platenie poistného blížiacich sa k sume maximálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na nemocenské poistenie v roku 2011.

10. Tiež žalobca namietal, že následkom postupu zakotveného v ust. § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. došlo k zníženiu sociálnej ochrany dočasne práceneschopného poistenca a takýto postup žalovanej je potrebné považovať, pri aplikácii tohto ustanovenia, za diskriminačný.

11. Žalovaná vo svojom vyjadrení zo dňa 03.06.2013 žiadala žalobu ako nedôvodnú zamietnuť. Najmä poukázala na to, že žalobca v rozhodujúcom období (rok 2011) bol súbežne povinne nemocensky poistený ako zamestnanec zamestnávateľa I. a ako zamestnanec zamestnávateľa II.

Za tohto stavu sa u žalobcu rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ určuje v súlade s § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. (v znení účinnom do 31.12.2012), a preto obdobie nemocenského poistenia dosiahnutého v roku 2011 u zamestnávateľa I., t. j. u zamestnávateľa, u ktorého mu vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, nie je možné do rozhodujúceho obdobia zahrnúť. Na uvedenom základe sa do rozhodujúceho obdobia započítavajú len tie vymeriavacie základy, ktoré žalobca dosiahol v roku 2011 u zamestnávateľa II.

B)

12. Krajský súd v Trnave ako súd prvého stupňa predmetnú vec prejednal na pojednávaní dňa 27.05.2014, vypočul účastníkov konania a po oboznámení sa s obsahom spisového materiálu dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná.

Preto ju postupom podľa § 250j ods. 1 O.s.p. zamietol.

13. Svoje právne názory po citácii ustanovení § 54 ods. 3 a § 138 ods. 12 zák. č. 461/2003 Z. z. krajský súd odôvodnil najmä tým, že v danom prípade rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu bolo určené v súlade s ustanovením § 54 zák. č. 461/2003 Z. z. s účinnosťou do 31.12.2012.

Pri aplikácii tohto ustanovenia sa podľa krajského súdu do rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ zahrňujú iba vymeriavacie základy na platenie poistného na nemocenské poistenie zo zamestnania, pričom sa prihliada iba na tie, ktoré zamestnanec v predchádzajúcom kalendárnom roku dosiahol u iných

zamestnávateľov.

14. Čo sa týka vymeriavacích základov na platenie poisťného na nemocenské poistenie a obdobie nemocenského poistenia získané u zamestnávateľa I., u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, tieto sa do počtu dní rozhodujúceho obdobia podľa krajského súdu nezahrnú.

15. Vzhľadom na uvedené skutočnosti krajský súd za tohto stavu považoval napadnuté rozhodnutie za správne a vydané v súlade so zákonom, a preto žalobu ako nedôvodnú zamietol.

III.

Odvolanie žalobcu/stanoviská

16. Vo včas podanom odvolaní zo dňa 10.07.2014 (č. l. 44) proti rozsudku prvostupňového súdu žalobca uviedol ako odvolací dôvod to, že rozsudok krajského súdu je nesprávny a vychádza z nesprávneho a nedostatočného právneho posúdenia veci samej (§ 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p.).

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky v krátkosti sumarizuje odvolacie námietky žalobcu:

- krajský súd nereflektoval nepriamu diskrimináciu právneho postavenia žalobcu ako aj protiústavný charakter ustanovenia § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z.
- vyčlenenie žalobcu pri uskutočňovaní práva na primerané hmotné zabezpečenie pri pracovnej neschopnosti na základe neospravedlňiteľného kritéria (postavenie osoby, ktorá uzatvorila pracovný pomer s tým istým zamestnávateľským subjektom) v dôsledku čoho nastalo zníženie sociálnej ochrany,
- porušenie princípu ekvivalencie v rozumnom a spravodlivom rámci, t. j. napriek plateniu maximálnej sumy poisťného,
- žalobca považuje túto vec za vec rozhodujúceho právneho významu z pohľadu jej právneho posúdenia, nakoľko napádané zákonné ustanovenie je spôsobilé ohroziť sociálne postavenie jednej značne homogénnej skupiny zamestnancov pri poskytovaní primeraného hmotného zabezpečenia pri nespôsobilosti na prácu, a to zamestnancov pracujúcich na základe pracovného pomeru na určitú dobu s jeho opätovným dojednaním.

18. Záverom žalobca navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky ako odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

19. Z vyjadrenia žalovanej (č. l. 51) zo dňa 14. augusta 2014 vyplýva, že

žalovaná poukázala na tzv. „fiktívne“ pracovné pomery, z ktorého dôvodu zákonodarca pristúpil s účinnosťou od 01.01.2011 k novelizácii ustanovenia § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. prostredníctvom zákona č. 543/2010 Z. z.,

ale súčasne uznala, že taktiež sa v praxi vyskytli ojedinelé prípady (ako je tomu napríklad vo veci žalobcu), kedy citované novelizované ustanovenie zákona „poškodilo“ poistenca,

avšak pri množstve 143.393 nemocenských dávok vyplatených v priemere mesačne v roku 2012, žalovaná prezentovala aj svoju ideu, že keby nemocenské poistenie žalobcu u zamestnávateľa I. trvalo nepretržite a nebol by pracovný pomer k 31.03.2012 ukončený a opätovne by od 01.04.2012 nevznikol, potom by sa určilo rozhodujúce obdobie v prípade žalobcu podľa ustanovenia § 54 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z.,

takisto sa zamyslela nad inými dôsledkami, ak by žalobca v uvedenom 90 dňovom období neochorel, takisto poukázala na viaceré zamestnania žalobcu v roku 2011.

20. Z uvedených dôvodov žalovaná žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku tiež „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250ja ods. 1 O.s.p. odvolanie prípustné, vo veci v zmysle dôvodov uvedených v § 250ja ods. 2 O.s.p. nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu je vo výroku vecne správny a vydaný v súlade so zákonom, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. potvrdil, a to čiastočne aj z iných dôvodov.

22. Na prvom mieste Najvyšší súd zdôrazňuje, že zákonodarca výkon správneho súdnictva (najmä čl. 46 a čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) založil iba na návrhovej slobode účastníka (žalobcu), t. j. zodpovednosti za obranu svojich práv (*vigilantibus leges sunt scriptae*) v medziach čl. 13 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd, vybrať si podľa Občianskeho súdneho poriadku z prostriedkov ochrany ten najvhodnejší proti rozhodnutiu či postupu orgánu verejnej správy. Preto správny súd nie je oprávnený do tejto procesnej slobody, t. j. dispozitívne rozhodnutie účastníka konania z úradnej povinnosti meniť alebo ho počas súdneho prieskumu presvedčať o nevhodnosti takto zvoleného prostriedku nápravy.

23. Rovnako Najvyšší súd zdôrazňuje, že predmetom odvolacieho súdneho konania je prieskum vecnej správnosti výroku rozsudku krajského súdu (§ 219 ods. 1 v spojení s § 205 O.s.p.) o nevyhovení žalobe a o jej zamietnutí, preto Najvyšší súd ako súd odvolací primárne v medziach odvolania (viď § 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu i súdne konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania preskúmal zákonnosť napadnutého rozhodnutie, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými zrušujúcimi námietkami žalobcu (§ 250j ods. 2 O.s.p.) ako aj so stanoviskom žalovanej, a v takto vymedzenom rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia.

Ďalej zdôrazňuje, že podľa ustálenej súdnej judikatúry (najmä nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II ÚS 127/07-21, alebo rozhodnutia Najvyššieho súdu sp. zn. 6Sžo 84/2007, sp. zn. 6Sžo 98/2008, sp. zn. 1Sžo 33/2008, sp. zn. 2Sžo 5/2009 či sp. zn. 8Sžo 547/2009) nie je úlohou súdu pri výkone správneho súdnictva nahradzovať činnosť správnych orgánov, ale len preskúmať zákonnosť ich postupov a rozhodnutí, teda to, či oprávnené a príslušné správne orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených žalobou rešpektovali príslušné hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy. Preto odvolaciemu súdu neprislúcha ani takto vymedzený rámec prieskumu rozšíriť aj na iné rozhodnutia, hoci s prv menovaným sú tesne zviazané nielen dôsledkami ale aj účastníkmi.

24. V takto vymedzenom rámci prieskumu a po preverení riadnosti podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu (tzn. najmä splnenia podmienok konania a okruhu účastníkov) sa Najvyšší súd stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených žalovanou, ktoré sú obsiahnuté v administratívnom spise. Na druhej strane podstatou súdneho odvolania proti rozsudku krajského súdu ako aj žaloby, ktorou sa žalobca domáha preskúmania napadnutého rozhodnutia, je právna otázka, či žalovaná pri aplikácii ustanovenia § 54 ods. 3 v spojení s § 138 zák. č. 461/2003 Z. z. postupovala právne správne.

Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

25. Žalobca svoje odvolanie oprel o viacero námietok. Najvyšší súd v súvislosti s uvedeným konštatuje, že pokiaľ dôjde k záveru, že už prvé procesné, resp. iné pochybenia žalovanej krajský súd nedostatočne pri kontrole zákonnosti vyhodnotil a ich intenzita naplní zrušovacie dôvody uvedené zákonodarcom v ustanovení § 250j ods. 2 O.s.p., potom preverovanie oprávnenosti ďalších námietok je v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [najmä rozsudok Ruiz Torija v. Španielsko, resp. neskôr Garcia Ruiz v. Španielsko (vo veci č. 30544/96 z 20.01.1999)] nehospodárne.

26. Z citovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva jasný právny názor, že správny súd nemusí dať detailné odpovede na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale iba na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového), ale aj odvolacieho (ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia), by malo postačovať na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces.

27. Medzi účastníkmi nie je sporné, že žalobcovi od 01. apríla 2012 vznikol nový poistný vzťah potom, čo bol ku dňu 30. apríla 2012 zamestnávateľom I. z poistného vzťahu odhlásený. Takisto neexistuje spor o tom, že žalobca bol zamestnaný tak u zamestnávateľa I. ako aj u zamestnávateľa II. Práve úlohou správneho súdu je objasniť, aký právny dôsledok mala táto právna skutočnosť na aplikáciu § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. (v znení účinnom do 31. decembra 2012).

Žalovaný jednoznačne pri aplikácii citovaného ustanovenia § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. dospel k právnomu názoru, že pri zisťovaní DVZ sa prihliada iba na tie vymeriavacie základy na platenie poistného na nemocenské poistenie, ktoré zamestnanec v prechádzajúcom kalendárnom roku dosiahol u iných zamestnávateľov. Naopak vymeriavacie základy na platenie poistného na nemocenské poistenie a obdobie nemocenského poistenia získané u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, žalovaný z počtu dní rozhodujúceho obdobia eliminoval.

28. Ustanovenie § 54 je v zák. č. 461/2003 Z. z. súčasťou ustanovení spoločne označených rubrikou „Spoločné ustanovenia o nemocenských dávkach“, kam bolo toto ustanovenie zákonodarcom vložené s cieľom vymedziť najmä rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu, a striktné rozlišuje medzi pojmami „trvanie nemocenského poistenia“, t. j. ako časový úsek od vzniku nemocenského poistenia s vylúčením jeho prerušenia (viď najmä § 26) a „vznik nemocenského poistenia“ (viď najmä § 20 zák. č. 461/2003 Z. z. pre prejednávajúcu vec).

Najvyšší súd na tomto mieste musí upozorniť, že zákonodarcu ako základné kritérium pre vymedzenie rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ zvolil kombináciu vzniku a minimálneho 90 dňového trvania nemocenského poistenia, a to

- nepretržité trvanie nemocenského poistenia (t. j. s vylúčením jeho prerušenia) od počiatku predchádzajúceho roku, pričom jeho vznik je prezumovaný skôr (odsek 1) alebo
 - prerušované trvanie nemocenského poistenia (t. j. s existenciou jeho prerušenia),
- o t. j. vznik nemocenského poistenia sa predpokladá nie od počiatku ale počas predchádzajúceho roku, avšak musí trvať do udalosti viac ako 90 dní (odsek 2 písm. a/),
- o je vylúčený vznik nemocenského poistenia v roku predchádzajúcom udalosti ale pripúšťa sa vznik v roku súčasnom s udalosťou, avšak rovnako musí nemocenské poistenie trvať do udalosti viac ako 90 dní (odsek 2 písm. b/).

Odsek 3 je nutné chápať ako výnimku z predchádzajúcich dvoch pravidiel na vymedzenie trvania nemocenského poistenia menej ako 90 dní od jeho vzniku.

Podľa § 54 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v citovanom znení platí, že ak nemocenské poistenie trvalo nepretržite najmenej od 1. januára kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárneho roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, do dňa, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok

predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Podľa § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. v citovanom znení platí, že ak nemocenské poistenie zamestnanca vzniklo

a) v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, a toto nemocenské poistenie trvalo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky,

b) v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, a toto nemocenské poistenie trvalo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Podľa § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. v citovanom znení platí, že ak nemocenské poistenie zamestnanca pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky trvalo menej ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, okrem obdobia nemocenského poistenia dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

29. Z priloženého administratívneho spisu (č. l. 10 a 12) pre Najvyšší súd vyplýva, že žalobca sa dohodou z 30.03.2012 v zmysle § 60 Zákonníka práce dohodol so zamestnávateľom I. o skončení pracovného pomeru, ktorý bol založený pracovnou zmluvou uzatvorenou dňa 10.04.2008. Následne pracovnou zmluvou z 30.03.2012 s rovnakým zamestnávateľom žalobca dojednal pracovný pomer na určitú dobu pre tam uvedený deň nástupu do práce, druh a miesto výkonu práce.

S prihliadnutím na ustanovenia § 20 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. má Najvyšší súd osvedčené, že uvedenými právne relevantnými úkonmi pôvodné nemocenské poistenie žalobcu k 31.03.2012 zaniklo a nové nemocenské poistenie žalobcu vzniklo nasledujúcim dňom. Potom prvostupňový orgán ako aj žalovaná správne aplikovali ustanovenie § 54 zák. č. 461/2003 Z. z. na túto právnu situáciu žalobcu, u ktorého dňa 22.05.2012 vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky - t. j. pre chorobu bol uznaný za dočasne práceneschopného.

Podľa § 20 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v citovanom znení povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca uvedeného v § 4 ods. 1 vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu.

30. V súlade s vyššie citovaným odsekom 3 uvedeného ustanovenia § 54 zákonodarca v bode č. 45 dôvodovej správy k zákonu č. 543/2010 Z. z. uviedol nasledujúce myšlienky:

„Za účelom predchádzania zneužívaniu systému nemocenského poistenia neodôvodneným čerpaním prostriedkov nemocenského poistenia sa navrhuje, aby pri existencii poistného pomeru kratšieho ako 31 dní, rozhodujúcim obdobím na určenie denného vymeriavacieho základu bol predchádzajúci kalendárny rok, a to bez ohľadu na to, či v rozhodujúcom období trvalo nemocenské poistenie nepretržite. Ak v rozhodujúcom období poistenec nemal vymeriavací základ, nemocenské, ošetrovné a materské sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu, ktorým je jedna tridsatina 44,2% jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie uvedenej nemocenskej dávky (t. j. jedna tridsatina 44,2% priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky spred dvoch rokov).“

Z vyššie uvedeného textu dôvodovej správy pre Najvyšší súd nepochybne vyplýva, že úmyslom zákonodarcu malo byť potlačenie neodôvodneného čerpania prostriedkov nemocenského poistenia, hoci prijatá právna úprava túto myšlienku „expressis verbis“ až tak jednoznačne v konečnom dôsledku neakceptovala.

31. Avšak ani táto úprava nesmie byť v rozpore so cieľom čl. 7 ods. 4 ústavy, t. j. v rozpore s medzinárodnoprávnymi predpismi, ktoré v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd priznávajú jednotlivcom ich väčší rozsah ako vnútroštátne právo. Je pravdou, že tejto argumentácii žalobcu krajský súd nevenoval dostatočnú pozornosť.

32. Pozornosti Najvyššieho súdu však neuniklo, že žalobca v svojom administratívnom odvolaní v súvislosti s uvedeným najmä poukazoval na to, že ustanovenie § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. je v rozpore s čl. 21 Charty základných práv Európskej únie v nadväznosti na čl. 66 Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 102 z roku 1952 [podľa Najvyššieho súdu má ísť o Dohovor MOP o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia (č. 102), ktorý bol zverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 461/1991 Zb.], čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950) v spojitosti s čl. 1 Protokolu č. 1 k tomuto dohovoru.

Avšak žalobca bližšie nespresnil po právnej stránke túto svoju argumentáciu, a iba zotrval pri svojom všeobecne zameranom tvrdení (procesné bremeno tvrdenia) o nepriamej diskriminácii svojich práv aplikáciou § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. na svoju žiadosť. Preto Najvyšší súd ani tejto argumentácii žalobcu po oboznámení sa s textom uvedených ustanovení medzinárodnoprávných predpisov vrátane uvedeného čl. 66 nemohol v súlade so svojou ustálenou judikatúrou (najmä rozsudok sp. zn. 1Sžso 33/2010 z 22.03.2011) priznať úspech.

Podľa čl. 66 Dohovoru MOP č. 102 ods. 1. pri pravidelne sa opakujúcich platbách, na ktoré sa vzťahuje tento článok, dávka zvýšená o rodinné príspevky, ktoré sa vyplácajú počas sociálnej udalosti, musí pri danej sociálnej udalosti u typického požívateľa dávky, uvedeného v tabuľke pripojenej k tejto časti, dosahovať najmenej percento v nej uvedené z úhrnu mzdy dospelého nekvalifikovaného robotníka muža a sumy rodinných prídavkov vyplácaných chránenej osobe s rovnakými povinnosťami k rodine ako typický požívateľ dávky.

2. Mzda dospelého nekvalifikovaného robotníka muža, dávka a rodinné prídavky sa vypočítavajú za rovnakú základnú dobu.

3. Pre ostatných požívateľov dávky sa dávka určí tak, aby bola v primeranom pomere k dávke typického požívateľa.

4. Na účely tohto článku sa považuje za dospelého nekvalifikovaného robotníka muža

- a) typický nekvalifikovaný robotník v strojárskom priemysle s výnimkou výroby elektrických strojov,
- b) typický nekvalifikovaný robotník vybraný v súlade s ustanovením nasledujúceho odseku.

5. Typickým nekvalifikovaným robotníkom na účely bodu (b) predchádzajúceho odseku je osoba zamestnaná v najväčšej skupine hospodárskej činnosti s najvyšším počtom hospodársky činných osôb mužského pohlavia, ktoré sú chránené pri sociálnej udalosti, prichádzajúcej do úvahy, alebo podľa prípadu zo živel'ov rodín chránených osôb v odvetví, ktoré zahŕňa najväčší počet takých chránených osôb alebo živel'ov rodín; na ten účel sa použije medzinárodná typová odvetvová klasifikácia všetkých ekonomických činností prijatá Hospodárskou a sociálnou radou Organizácie Spojených národov na jej siedmom zasadnutí 27. augusta 1948, ktorá je uvedená v prílohe tohto Dohovoru, s prihliadnutím na všetky prípadné neskoršie zmeny.

6. Ak je výška dávok rôzna podľa oblastí, môže sa pre každú oblasť vybrať dospelý nekvalifikovaný robotník muž podľa ustanovení odsekov 4 a 5 tohto článku.

7. Mzda dospelého nekvalifikovaného robotníka muža sa určí na základe mzdy za normálny pracovný čas, určenej buď kolektívnymi zmluvami, prípadne vnútroštátnym zákonodarstvom alebo na jeho základe, alebo obyčajou, včítane prípadných drahotných prídavkov; ak sa takto zistené mzdy líšia podľa jednotlivých oblastí a ak sa nepoužije odsek 6 tohto článku, použije sa priemerná mzda.

8. Výška pravidelne sa opakujúcich platieb v starobe, pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania (s výnimkou dávok vyplácaných pri pracovnej neschopnosti), pri invalidite a v prípade úmrtia živel'ťa rodiny sa preskúma, ak nastanú podstatné zmeny vo všeobecnej úrovni zárobkov, ktoré vyplývajú z podstatných zmien životných nákladov.

33. Ďalej žalovaná potvrdila správnosť aplikácie § 138 ods. 12 zák. č. 461/2003 Z. z. na prejednávajú vec. Je nepochybné, že sledovaným účelom uvedeného ustanovenia je stanoviť pravidlá pri súbehu

vykonávania viacerých činností, z ktorých jednotlivcovi plynú príjmy.

Podľa § 138 ods. 12 zák. č. 461/2003 Z. z. v citovanom znení platí, že ak poistenec vykonáva viacero činností zamestnanca, poradie povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa určuje výškou jeho vymeriavacieho základu, pričom sa postupuje od vymeriavacieho základu najvyššieho k vymeriavaciemu základu najnižšiemu. Ak je výška vymeriavacích základov zamestnanca rovnaká, prednostná povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa viaže na vymeriavací základ dosiahnutý u toho zamestnávateľa, u ktorého poistenie zamestnanca vzniklo skôr. Ak zamestnanec súčasne vykonáva aj činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činné osoby, poistné na nemocenské poistenie a poistné na dôchodkové poistenie sa platí vždy prednostne z vymeriavacieho základu dosiahnutého z výkonu činnosti zamestnanca. Ak poistenec vykonáva zárobkovú činnosť a súčasne je dobrovoľne nemocensky poistená osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba alebo dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti, poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti sa platí vždy prednostne z vymeriavacieho základu dosiahnutého z výkonu zárobkovej činnosti. Ak poistenec vykonáva viacero zárobkových činností a súčasne je dobrovoľne nemocensky poistená osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba alebo dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti, poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti sa platí vždy prednostne z výkonu viacerých zárobkových činností; na poradie povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti z výkonu viacerých zárobkových činností prvá veta až tretia veta platia rovnako.

34. Najvyšší súd pri aplikácii uvedeného ustanovenia na prejednávanú vec nezistil také nedostatky, ktoré by odôvodňovali závery žalobcu o jeho nezákonnosti, resp. o vytváraní diskriminačného prístupu k osobe žalobcu spočívajúceho v znížení sociálnej ochrany (viď bod č. 17).

Preto sa stotožnil s právnym názorom krajského súdu, že skutočnosť, že aktuálne nemocenské poistenie žalobcu ako zamestnanca vzniklo dňa 01.04.2012 a vzhľadom k tomu, že toto nemocenské poistenie mu ku dňu vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti (t. j. 22.05.2012) trvalo menej ako 90 dní, potom rozhodujúcim obdobím na zistenie DVZ bol kalendárny rok 2011, pričom do súčtu vymeriavacích základov sa nezahrnú vymeriavacie základy dosiahnuté u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, je nutné za zisteného stavu považovať za správne a vyslovené v súlade so zákonom.

V.

35. Odvolací súd vzhľadom na námietky uplatnené žalobcom uvádza, že napadnuté rozhodnutie žalovanej má všetky formálne i obsahové náležitosti rozhodnutia v zmysle § 209 zák. č. 461/2003 Z. z. Uvedené rozhodnutie správneho orgánu vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré je logicky vyhodnotené a riadne právne posúdené. Odvolací súd po vyhodnotení odvolacích dôvodov sa stotožňuje so skutkovými zisteniami a právnymi závermi zistených v predchádzajúcich konaniach.

Počas konania Najvyšší súd mu z dostupných zdrojov nezistil a ani mu nebolo účastníkmi naznačené, resp. nedospel k záveru, že by sa vyskytli prekážky pre konanie z dôvodov neústavnosti alebo potreby výkladu komunitárneho práva aplikovaných právnych predpisov a súvisiacich právnych aktov orgánov Európskej únie, pre ktoré je potrebné konanie prerušiť, popri prípade výskyt skoršej judikatúry, od ktorej by sa tento rozsudok odkláňal.

36. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobcu a stanoviska žalovanej ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté vo vyššie uvedenom súdnom rozhodnutí (čl. 1 ods. 1 ústavy), najmä už v citovanom rozhodnutí sp. zn. 1Sžo 33/2010, pri ktorom

Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od jeho obsahu a vyslovených právnych názorov (viď účinky sledované v § 250ja ods. 4 a contrario odsek 7 O.s.p. spolu s čl. 144 ods. 1 ústavy) s prihliadnutím na ústavný princíp právnej istoty zásadne odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska v zmysle záverov judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti zjednocovania alebo zamedzovania vydávania protirečivých rozsudkov, najmä vec Zielinsky, Pradal a spol. v. Francúzska republika č. A- 24846/94, 34165/96 až 34173/96, poprípade vec Borovská a Forrai v. Slovenská republika č. A- 48554/10 z 25.11.2014), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 O.s.p. s oznámením termínu vyhlásenia rozsudku postupom podľa § 156 ods. 1 a 3 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

37. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého iba úspešný žalobca má právo na náhradu trov tohto konania, čo v tomto súdnom prieskume nenastalo.

38. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava nemocenského poistenia je spojená s verejnoprávnymi vzťahmi), charakter konania si nepredurčoval požiadavku nutnosti v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).